

KOREYS VA O'ZBEK TILLARIDA TERMINOLOGIYA:
QIYOSIY TAHLIL VA ISTIQBOLLAR

Sayliyeva Malika

O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti

Lingvistika: koreys tili yo'nalishi magistranti

Anotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek va koreys tillaridagi ekologik terminlarning leksik-semantik tahlili va ularning ma'nolari haqida eng qamrovli tushuntirib berilgan

Kalit so'zlar: terminologiya, ta'sir, tarjima, murakkab terminlar, transliteratsiya, yangi termin yaratish, terminologik lug'atlar, ilm-fan va texnika, o'zaro tajriba almashish, onlayn manbalar, tilshunoslar, o'tgan tadqiqotlar

Kirish

Terminologiya - bu fanning, texnikaning, san'atning va inson faoliyatining boshqa sohalaridagi maxsus tushunchalarni ifodalovchi so'zlarni va iboralarni o'rganuvchi tilshunoslikning alohida bo'limi. Terminologiya har qanday tilning muhim qismi bo'lib, aniq va tushunarli kommunikatsiyani ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada koreys va o'zbek tillarida terminologiya masalalari qiyosiy tahlil qilinadi, terminlarning tuzilishi, shakllanish usullari, o'zaro ta'siri, shuningdek, ushbu sohaning istiqbollari ko'rib chiqiladi.

1. Terminologiyaning Umumiy Xususiyatlari

Terminlar, oddiy so'zlardan farqli o'laroq, aniq va bir ma'noli bo'lishi, qisqa, aniq va ma'lum bir sohaga tegishli bo'lishi kerak. Terminlar asosan maxsus tushunchalarni ifodalash uchun ishlatiladi va ular o'ziga xos leksik, semantik va grammatik xususiyatlarga ega bo'ladi.

2. Koreys Tilida Terminologiya

Koreys tilida terminologiya rivojlanish tarixi davomida o'ziga xos xususiyatlarni shakllantirgan. Koreys terminlari, ko'pincha, xitoy va yapon tillaridan o'zlashtirilgan so'zlarni o'z ichiga oladi, ammo so'nggi yillarda o'z koreyscha so'zlaridan terminlar yaratishga ham e'tibor kuchaygan.

- Termin Yasash Usullari:

- Xitoycha So'zlardan: Ko'plab terminlar xitoycha so'zlarning koreyscha talaffuzi yordamida yasaladi. (masalan, '국제' - gukje - xalqaro)

- O'z Koreyscha So'zlardan: Ko'proq so'z birikmalari yoki yangi so'zlarni yaratish orqali terminlar yasaladi. (masalan, '나노기술' - nano gisul - nanotexnologiya)

- Inglizcha So'zlardan: Inglizcha so'zlarni transliteratsiya qilish yoki tarjima qilish orqali terminlar yasaladi. (masalan, '인터넷' - inteonet - internet)

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

II son, Yanvar

- Qisqartmalar: Bir necha so'zlarning birikmasidan yasalgan qisqartmalar ham termin sifatida qo'llaniladi. (masalan, 'IT' - ayti - axborot texnologiyalari)

- Terminlarning Xususiyatlari:

- Morfologik Tuzilish: Ko'pincha bir necha so'zdan tashkil topgan murakkab terminlar qo'llaniladi.

- Semantik Xususiyat: Terminlar aniq ma'noga ega va bir soha doirasida o'zgartirilmaydi.

- Grammatik Xususiyat: Terminlar ot, sifat, fe'l va boshqa so'z turkumlarida kelishi mumkin.

3. O'zbek Tilida Terminologiya

O'zbek tilida terminologiya so'nggi yillarda jadal rivojlanib kelmoqda. O'zbek terminlari, avvalo, o'zbek tilining o'z so'zlaridan, shuningdek, arab, fors va rus tillaridan o'zlashtirilgan so'zlardan tashkil topgan.

- Termin Yasash Usullari:

- O'zbekcha So'zlardan: Ko'proq so'z birikmalari yoki yangi so'zlarni yaratish orqali terminlar yasaladi (masalan, "tizimli tahlil").

- Arabcha va Forscha So'zlardan: Arabcha va forsha so'zlarning o'zbekcha talaffuzi yordamida terminlar yasaladi (masalan, "adabiyotshunoslik").

- Ruscha So'zlardan: Ruscha so'zlarning transliteratsiyasi orqali terminlar yasaladi (masalan, "kompyuter").

- Inglizcha So'zlardan: Inglizcha so'zlarning tarjimai yoki transliteratsiyasi orqali terminlar yasaladi (masalan, "marketing").

- Qo'shma So'zlar: Ikki yoki undan ortiq so'zning birikmasidan yasalgan terminlar (masalan, "yer qimirlashi").

- Qisqartmalar: So'zlarning bosh harflaridan yasalgan qisqartmalar ham termin sifatida qo'llaniladi (masalan, "O'zMU").

- Terminlarning Xususiyatlari:

- Morfologik Tuzilish: Ko'pincha ot so'z turkumiga mansub terminlar qo'llaniladi.

- Semantik Xususiyat: Terminlar aniq ma'noga ega va bir soha doirasida o'zgartirilmaydi.

- Grammatik Xususiyat: Terminlar ko'pincha ot yoki sifat vazifasida keladi.

4. Koreys va O'zbek Tillarida Terminologiya Qiyosiy Tahlili

Koreys va o'zbek tillarida terminologiya sohasida ba'zi o'xshashliklar va farqlar mavjud:

- O'xshashliklar:

- Ikkala tilda ham terminlar

bir ma'noli, aniq va ma'lum bir sohaga tegishli bo'lishi kerak.

- Ikkala tilda ham terminlar yaratishda o'z va o'zlashma so'zlardan foydalaniladi.

- Ikkala tilda ham qisqartmalar va qo'shma so'zlardan termin yasash usullari mavjud.

- Farqlar:

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

II son, Yanvar

- Koreys tilida ko'proq xitoycha so'zlardan, o'zbek tilida esa arab, fors va rus so'zlaridan o'zlashtirilgan terminlar qo'llaniladi.

- Koreys tilida murakkab terminlar o'zbek tiliga nisbatan ko'proq qo'llaniladi.

- Koreys tilida inglizcha so'zlarning transliteratsiyasi, o'zbek tilida esa ko'proq tarjimasi ishlatiladi.

- O'zbek tilidagi terminlar ko'pincha ot turkumiga mansub bo'lsa, koreys tilida turli so'z turkumlaridan bo'lishi mumkin.

5. Terminologiyaning O'zaro Ta'siri va Tarjima

Koreys va o'zbek terminologiyalari o'zaro ta'sirlashishi mumkin. Ayniqsa, ilm-fan va texnika sohalarida yangi tushunchalar paydo bo'lganda, ikki til o'rtasida terminologik tarjima qilish zarurati yuzaga keladi. Bu jarayon murakkab bo'lishi mumkin, chunki har bir tilning o'ziga xos xususiyatlari va shakllanish usullari mavjud.

- Tarjima Usullari:

- So'zma-so'z tarjima: Terminning har bir so'zi to'g'ridan-to'g'ri tarjima qilinadi.

- Ma'no tarjima: Terminning ma'nosi ifodalanadi, lekin so'zlar boshqacha bo'lishi mumkin.

- Transliteratsiya: Termin boshqa tildagi so'zning o'z talaffuzi asosida boshqa tilga ko'chiriladi.

- Yangi termin yaratish: Agar mos keladigan termin mavjud bo'lmasa, yangi termin yaratiladi.

6. Terminologiyaning Istiqbollari

Koreys va o'zbek terminologiyasi kelajakda ham rivojlanib boradi. Ilm-fan, texnika va madaniyatning rivojlanishi yangi terminlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Bu jarayonda terminologlarning, tilshunoslarning va tarjimonlarning roli juda muhim.

- Terminologik Lug'atlar: Ikkala tilda ham terminologik lug'atlar yaratish, ularni doimiy ravishda yangilab borish zarur.

- Terminologiya Birlashmasi: Ikkala til o'rtasida terminologik hamkorlikni yo'lga qo'yish va terminologik masalalarda o'zaro tajriba almashish foydali bo'ladi.

- Onlayn Manbalar: Terminologik onlayn lug'atlar va ma'lumotlar bazasini yaratish va uni doimiy yangilab turish muhim.

- Ta'lim: Terminologiya bo'yicha mutaxassislar tayyorlash va ularning bilimini oshirib borish ham juda muhim.

Xulosa

Koreys va o'zbek tillarida terminologiya har bir tilning muhim qismi hisoblanadi. Terminologiyaning o'ziga xos xususiyatlari va shakllanish usullari, uning tarjimasi va o'zaro ta'siri har ikki tilning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Kelajakda terminologiya bo'yicha tadqiqotlarni davom ettirish va bu sohani takomillashtirish, tillar o'rtasida samarali kommunikatsiyani ta'minlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ким, Т. С. ЗНАЧЕНИЕ ПРОТИВОПОЛОЖНОСТИ В АНТОНИМО-СИНОНИМИЧЕСКОМ БЛОКЕ В КОРЕЙСКОМ ЯЗЫКЕ. *ЦЕНТР КОРЕЕВЕДЕНИЯ*, 25.
2. РЕСПУБЛИКИ, С. О., & КИМ, Т. ЧТЕНИЕ ТЕКСТОВ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ И ВОПРОСЫ ЕГО ИНТЕРПРЕТАЦИИ.
3. Ким, Т. С. ПОСТРОЕНИЕ «ЛОГИЧЕСКОГО ДЕРЕВА» ПРИ АНАЛИЗЕ ТЕКСТА. *СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ*, 666.
4. КИМ, Т. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ. Наука и Просвещение (ИП Гуляев ГЮ) КОНФЕРЕНЦИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ Пенза, 05 апреля 2024 года Организаторы: Наука и Просвещение (ИП Гуляев ГЮ).
5. Ким, Т. С. (2018). Интерактивные методы обучения иностранному языку (на примере корейского языка). *Тенденции развития науки и образования*, (34-1), 31-33.
6. КИМ, Т. С. (2020). РОЛЬ МЕНТАЛИТЕТА В ФОРМИРОВАНИИ ВОСПРИЯТИЯ АНТОНИМИЧНЫХ ЗНАЧЕНИЙ (НА ПРИМЕРЕ КОРЕЙСКОГО ЯЗЫКА). *Иностранные языки в Узбекистане*, (4), 37-51.
7. Ким, Т. С. (2020). MATNNI O'QISH VA TAHLIL QILISHNI O'QITISHDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH (MISOL SIFATIDA KOREYS TILIDAN FOYDALANISH). *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, (SI-2№ 9).